

DKO-VI.0512.4.2024

Warszawa, 13 września 2024 r.

w odpowiedzi na petycję z 2 czerwca 2024 r. (wpływ do Ministerstwa Sprawiedliwości – 14 czerwca 2024 r.), w której zawarto postulat podjęcia prac legislacyjnych mających na celu przyznanie aplikantom aplikacji sędziowskiej uprawnień pracowniczych, a także wyrażono uwagi do *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 czerwca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie stypendium aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury* (Dz. U. z 2024 r. poz. 865), uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Odnosząc się do twierdzeń petycji wskazujących, że aplikanci Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (dalej jako: „KSSiP”, „Krajowa Szkoła”) wykonują w ramach praktyk w poszczególnych wydziałach sądowych pracę właściwą asystentom sędziów, należy zauważyć, że odbywanie praktyk nie jest równoznaczne z pozostawaniem w stosunku pracy, a służy wyłącznie uzyskaniu przez aplikantów niezbędnego praktycznego przygotowania do zajmowania stanowisk asesora sądowego, a następnie sędziego. Oznacza to, że czynności zleczanych aplikantom w trakcie praktyk uczą się oni dopiero pod nadzorem patronów-sędziów, nie ponosząc jednocześnie odpowiedzialności służbowej za wykonywane obowiązki. Co więcej, z uwagi na konieczność weryfikacji oraz oceny projektów przygotowanych przez aplikantów, gdyż powstają one w trakcie szkolenia a nie zatrudnienia, nadzór nad aplikantem może być dla sędziego dodatkowym obciążeniem, stąd czynności wykonywane przez aplikanta nie muszą zawsze skutkować usprawnieniem pracy w danym wydziale. Ponadto, z uwagi na częste zmiany miejsca odbywania praktyk wynikające z programu aplikacji, aplikanci nie wykonują czynności w takim zakresie i na takich zasadach, jak inni pracownicy sądów. Stypendium ma więc wyłącznie walor socjalny, a nie stanowi ekwiwalentu za pracę.

Trzeba też pamiętać, że stypendium i wynagrodzenie za pracę, to jednak świadczenia o odmiennym charakterze i celu, a przy tej samej kwocie brutto stypendium i wynagrodzenia, ich kwoty netto różnią się na korzyść otrzymujących to pierwsze. Nie jest więc prawdą, że aplikanci otrzymują świadczenie niższe niż pensja minimalna. Biorąc pod uwagę aktualnie obowiązujące – tj. po zmianach, które weszły w życie w dniu 1 lipca 2024 r. - kwoty stypendium oraz płacy minimalnej należy wskazać, że minimalne wynagrodzenie zostało określone w wysokości 4 300 zł (około 3 261,53 zł netto), natomiast stypendium aplikantów KSSiP zostało ustalone w wysokości 4 500 zł brutto (3 855 zł netto) w trakcie pierwszych dwunastu miesięcy szkolenia oraz 5 100 brutto (4 329 zł netto). Porównując wskazane wartości, należy zauważyć, że aplikanci w pierwszym roku szkolenia otrzymują świadczenie o 593,47 zł, a po roku szkolenia o 1 067 zł, wyższe niż minimalne wynagrodzenie netto. Uzupełniająco należy zauważyć,

że także w pierwszym półroczu 2024 r. aplikanci otrzymywali świadczenie netto w wysokości przekraczającej aktualną kwotę minimalnego wynagrodzenia netto, bowiem w trakcie pierwszych dwunastu miesięcy szkolenia otrzymywali netto 3 539 zł (brutto 4 100 zł), a następnie - netto 3 855 zł (brutto 4 500 zł).

Należy też zdecydowanie podkreślić, że nie jest prawdą, że aplikanci KSSiP nie posiadają żadnych uprawnień pracowniczych. Zgodnie z *art. 47a ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury* (Dz. U. z 2022 r. poz. 217, dalej „u.k.s.s.p.”) okres aplikacji wlicza się do okresów zatrudnienia, od których zależą uprawnienia pracownicze, pod warunkiem ukończenia aplikacji. Ponadto, aplikantom KSSiP na warunkach określonych w art. 41a ust. 4-8 u.k.s.s.p. przysługuje prawo do pobierania stypendium w okresie zawieszenia z powodu długotrwałej choroby, z powodu konieczności sprawowania opieki nad chorym dzieckiem albo małżonkiem, z powodu urodzenia dziecka i konieczności sprawowania nad nim opieki, z powodu stanu zdrowia w okresie ciąży – które to rozwiązania są analogiczne bądź zbliżone wobec uprawnień pracowniczych wynikających z regulacji dotyczących urlopów macierzyńskiego, rodzicielskiego oraz zasiłku chorobowego i opiekuńczego. Dodatkowo na mocy *ustawy z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka – „Aktywny rodzic”* (Dz. U. z 2024 r. poz. 858), która wejdzie w życie 1 października 2024 r., również aplikanci KSSiP, z uwagi na podleganie obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu, będą mogli zostać adresatami tych regulacji.

Odnosząc się do uwag auto: petycji dotyczących aktualnej wysokości stypendium aplikantów KSSiP, należy wskazać, że trudna sytuacja aplikantów KSSiP została dostrzeżona przez resort sprawiedliwości. Pilna potrzeba podwyższenia kwoty normatywnie przyznanego aplikantom stypendium - z uwagi na dynamiczne zmiany uwarunkowań społeczno-gospodarczych ostatnich lat – była przyczyną przeprowadzenia przez Ministerstwo Sprawiedliwości nowelizacji *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2017 r. w sprawie w sprawie stypendium aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury* (Dz.U. z 2022 r. poz. 2497 ze zm.), która weszła w życie 1 lipca 2024 r.

Podwyższenie kwoty stypendium aplikantów KSSiP nie zostało jednak przewidziane w budżecie tejże instytucji na rok 2024 r., a co za tym idzie dotacja podmiotowa dla Krajowej Szkoły na ten rok, z której jest finansowane stypendium, nie została w tym zakresie odpowiednio zwiększona. Pomimo to, po dokonaniu szeregu analiz oraz zainicjowanych i ostatecznie zaakceptowanych przez Ministra Sprawiedliwości przesunięć środków w ramach budżetu KSSiP, udało się wygospodarować środki na waloryzację stypendium aplikantów KSSiP. Ze względu jednak na to, że nowelizacja rozporządzenia przewidująca podwyższenie kwot stypendium realizowana była w trakcie roku budżetowego - w warunkach przyjętego i wykonywanego już budżetu tak KSSiP, jak i państwa - musiała zostać sfinansowana z wygospodarowanych rezerw budżetowych, co nie dawało swobody w zakresie kształtowania tej podwyżki, lecz zmuszało do dostosowania jej z jednej strony do potrzeb aplikantów, a z drugiej do pozostających do rozdysponowania oszczędności.

Zważywszy zaś na to, że podwyżkę tę odnosić należy do około 1000 aplikantów i uwzględnić ją w kontekście każdego z kolejnych miesięcy, co generuje po stronie KSSiP znaczne kwoty wydatkowane na ten cel każdego miesiąca – nie można jej było określać w oderwaniu od realiów budżetowych tej instytucji. Konsekwencje nadmiarowych zmian w tym obszarze prowadziłyby bowiem do niewypłacalności instytucji i tym samym pozostawałyby w kolizji z dyscypliną finansów publicznych.

Wobec powyższego, zdając sobie sprawę nie tylko z ograniczoności, ale i ze stanu budżetu państwa, a w konsekwencji i z wynikającej poniekąd z tego sytuacji finansowej

Krajowej Szkoły, w wydanym przez Ministra Sprawiedliwości i ogłoszonym 12 czerwca 2024 r. w Dzienniku Ustaw pod poz. 865 *rozporządzeniu z dnia 7 czerwca 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie stypendium aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury* przyjęto rozwiązania, które są aktualnie możliwe do realizacji i równocześnie godzą sprzeczne oczekiwania wynikające z jednej strony ze stanowiska Ministerstwa Finansów, a z drugiej – z postulatów aplikantów. Tym samym ustanowioną przywołanym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości podwyżkę stypendium należy ocenić jako efekt racjonalnego wyważenia aktualnych możliwości budżetowych i uzasadnionych potrzeb aplikantów.

Równocześnie należy zaznaczyć, że powyższa nowelizacja stanowi rozwiązanie tymczasowe wynikające z aktualnych, przedstawionych wyżej warunków. W przyszłości należałoby rozważyć wprowadzenie rozwiązania umożliwiającego zastosowanie mechanizmu automatycznej waloryzacji stypendium np. poprzez jego powiązanie z minimalnym wynagrodzeniem za pracę. Opracowanie takiego rozwiązania musi być jednak poprzedzone pogłębionymi analizami nie tylko – co oczywiste - w kontekście przyszłych obciążeń budżetowych, ale także pod kątem spójności przyjętych rozwiązań systemowych oraz weryfikacji pierwotnych założeń w tym zakresie dotyczących przykładowo relacji wysokości stypendium do wysokości wynagrodzenia asystenta sędziego i asystenta prokuratora czy wynagrodzenia referendarza sądowego.

Podkreślić również należy, że opracowanie projektów aktów normatywnych dotyczących ustroju sądownictwa i prokuratury stanowi także zadanie powołanej przez Ministra Sprawiedliwości Komisji Kodyfikacyjnej Ustroju Sądów Powszechnych i Prokuratury. Na obecnym etapie prac legislacyjnych Komisja ta zajmuje się jednak projektami ustaw przywracającymi praworządność w Rzeczypospolitej Polskiej, a w szczególności zapewniającymi obywatelom realizację prawa do należycie obsadzonego sądu. Zważywszy zaś, że te obszary - po latach wypaczeń - są priorytetowe dla naprawy systemu prawnego oraz niezbędne dla systemowej poprawy funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, odnoszące się do nich zmiany ustawowe muszą poprzedzać proces weryfikacji i ponownego zdefiniowania statusu aplikantów.

Z wyrazami szacunku

Marta Kożuchowska-Warywoda

Dyrektor

Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych

/podpisano elektronicznie/

